

L'Eucharistie. Pain nouveau pour un monde rompu. (Az Eukarisztia. Új kenyér egy megtört világ számára.) Gyűjtökötet. Communio—Fayard, Párizs 1981, 240 o.

A lourdes-i eukarisztikus kongresszusra sokoldalúan felkészült Franciaország. Minden résztvevő kezébe kapta a megfelelő nyelven azt a kis kézikönyvet, amely néhány alapvető lelkiismereti szempontot, gyakorlati útmutatásokat, részletes programot, mise-szövegeket és énekeket tartalmazott. A vallásos folyóiratok különszámokat szenteltek az Oltáriszentségnek. A „Communio” nemzetközi teológiai folyóirat francia tagozata ezt a tanulmánygyűjteményt adta ki hozzájárulásként. Tizenkét teológus 15 rövid tanulmányát tartalmazza. Néhány már megjelent a folyóiratban. A szerzők zömmel franciák. élükön Louis Bouyer közismert nevével. Van egy-egy olasz, spanyol és ír, a németeket Ratzinger és Karl Lehmann képviseli. A bevezető tanulmányt Pierre Eyt teológiai tanár, a Nemzetközi Teol. Bizottság tagja írta, aki 1981 óta Msgr. Poupard utódaként a párizsi Institut Catholique rektora. A könyv négy részre tagolódik. Az első az eukarisztia eredetét tárgyalja: összefüggését a zsidó liturgiával és az utolsó vacsorával. A második rész három tanulmányban Krisztus alakját, az eukarisztia „krisztológikus dimenzióját” (G. Colombo) állítja elénk. A harmadik rátér magára a szentmisére. Itt szerepel M. Sales tanulmánya, amelyet számunk más helyén megtalál az olvasó. Két szerző foglalkozik a pap szerepével a szentmisében. Igen érdekes egy Ratzingerrel folytatott interjú: „Lehet-e módosítani a liturgiát?” A bíborosteológus nagy történelmi tudásával kimutatja, hogy a liturgia a kereszténység egész történelme során fejlődött. De a beszélgetés jóval többet tartalmaz az eukarisztiáról, mint a címben fölvetett kérdés (a hívők részvétele, a valóságos jelenlét módja stb.). — Végül a negyedik rész: az eukarisztia kisugárzása az életbe. A címek önmagukért beszélnek: „Az eukarisztia, a keresztény élet forrása és lényege” — „A testvéri társadalom szentsége” — „Lélekben és igazságban imádni”. Utoljára egy szent eleven példáját találjuk itt: Charles de Foucauld-ét, akit az Oltáriszentség imádása vezetett el a papságra, és megadatott neki, hogy a végsőkig azonosuljon a pap és áldozat Krisztussal.

A kötet címe szellemesen és mélyértelműen fordítja meg a kongresszus közismert jelmondatát.

R.

Athleta Patriae. Tanulmányok Szent László történetéhez. Szerkesztette: **Mezey László.** Szent István Társulat, Budapest 1980, 249 o., XII színes és 66 fekete-fehér képmelléklettel. (Hungaria Sacra I.)

A kiadó előszava szerint ez a kötet megnyitója egy új egyháztörténelmi sorozatnak, amelynek célja „a magyar egyház történetének, mint a magyar történelem szerves részének tényszerű feltárása, megismertetése, egy majdani nagy összefoglalás előkészítése érdekében.” Példaképpül az *Italia Sacra* műfajilag nem kötött sorozata szolgál. Ez az első kötet tartalmilag sokkal változatosabb és tágabb körű, mintsem alcíméből gondolnánk. Kezdetnek **Vargyas Lajos** összefoglalja másutt bővebben kifejtett eredményeit a Szent László legendák csak képekben fennmaradt változataiban található honfoglalás előtti keleti hagyományokról. **Mezey László** nagyszabású, címadó tanulmánya a korai László-irodalom kialakulásáról megismertet a liturgikus szövegek szerzőinek forráshasználatával, munkamódszerével, szubjektív ambícióival és megmagyarázza, miért áll a világi történetírás és a népi emlékezet középpontjában a herceg és

az egyházi szövegekében a király. További idevágó forrásanyagot közöl **Fodor Adrienne** (László-legendák XV-XVI. sz.-i magyarországi breviáriumokban). A Mezey mutatta úton megy tovább **Madas Edit** a Karthauzi Névtelen Szt. László ünnepi beszédének forráslemezésével. **Kumorovitz L. Bernát** „Szent László vásártörvénye és Kálmán király pecsétes cartulája” cím alatt Gut-Keled nembeli Márton ispán, a csatári monostor alapítója végrendeletének egy passzusát elemezve jut igen fontos jogtörténeti eredményekre. **Gerics József** tanulmányának címe, „Judicium Dei a magyar állam XI. századi külkapcsolataiban”, alig sejteti lényegbe vágó megállapításait a pápák és császárok magyar politikájának eszmei hátteréről. **Török József** cikke: „Szent László liturgikus tisztelete”, a király egyházi utóéletét tekinti át a kanonizációtól kezdve, és közli függetlenül a fontosabb szövegeket is. **Lukács Zsuzsa** nagyszabású áttekintése, „A Szent László-legendák a középkori magyar falképfestészetben”, a címmel ellentétben figyelembe veszi a többi műfajt is, és nemcsak Vargyas Lajos bevezető cikkét egészíti ki és „illusztrálja”, hanem igyekszik feltárni a történelmi-társadalmi hátteret is. Epp ezért sajnálatos, hogy — mint a bántornyai legenda Aquila Jánosnak tulajdonítása és 1383-ra datálása mutatja —, a magyar művészettörténeti kutatás még mindig nem használta fel az utolsó 40 évben Jugoszláviában megjelent idevágó fontos tanulmányokat, amelyek alapján, többek közt, a sorozat társadalmi háttere is tisztázható lenne. Nyilván „slovenica non leguntur”. **Marosi Ernő** „Magyarországi művészet Szent László korában” cím alatt jóval többet nyújt egyszerű összefoglalásnál. **H. Kolba Judit** „Szent László alakja a középkori ötvösművészetben” című gondos összeállításából különös módon kifejejtette Nagy Lajosnak az aachen-i dómkincstárban őrzött két díszes címerét, amelyeknek építészeti oromdíszében István és Imre között László király foglalja el a főhelyet. Szent László leánya, Piroska-Eiréné konstantinápolyi mozaikképéről írva **Wehli Tünde** a szokásos formai és történeti szempontokon túl figyelemre méltó elemzését adja a kép feltehető rendeltetésének ill. funkciójának.

A képmellékletek jól kiegészítik a szövegeket, de a színes reprodukciók gyengén sikerültek. Az egész kötet nem lehet tömegek olvasmánya, de bizonyos, hogy szakemberek nemzedékei fogják haszonnal forgatni. Az új sorozatnak tehát nemcsak biztató kezdete, hanem maga már mértékadó, példát mutató kész teljesítmény. Csak így tovább.

Bogyay Tamás

Bánk József: Jézus közelében. Szent István Társulat, Budapest, 1981. 658 o.

A mű elsősorban a papok lelkeségével, életével és a papi szolgálattal foglalkozik. Tartalmaz elmélkedési anyagot egyháziaknak, valamint lelkiolvasmányt világiaknak is. További segítséget nyújt a szentbeszédre készülőeknek. Olvashatunk a könyvben pápai megnyilatkozásokat. Ezekon kívül a szerző közöl néhányat azokból a beszédeiből, amelyeket mint dékán a Hittudományi Karon és később a Hittudományi Akadémián tartott.

Bőven merít a forrásokból. Hangoztatja is vezérelvűt Pázmány Péter ismeretes valómása nyomán: „Magam gondolatait és ujjamból szopott dolgokat nem irok.” Amde a források kiválasztása már egyéni munka, és amikor a II. vatikáni zsinatot, VI. Pál és II. János Pál pápát, valamint Faulhaber bíborost szólaltatja meg a könyv lapjain, akkor tanúságot tesz arról, hogy a korszerűség és az egyházhűség harmonikus összehangolására törekszik. Munkájában arról is gondoskodik, hogy Mayer Miklós volt esztergomi spirituális elmélkedései ne menjenek feledésbe.

„Az egész Egyház hön óhajtott megújulása nagy részben a papság Krisztus Lelkétől áthatott szolgálatán múlik —, ezt hirdeti a II. vatikáni zsinat (Optatum totius decretum előszavában). S szerzőnk főtémájával ennek az egyik legfőbb zsinati törekvésnek megvalósulását segíti elő, vagyis annak a célnak az elérését, amelytől függ a zsinat-